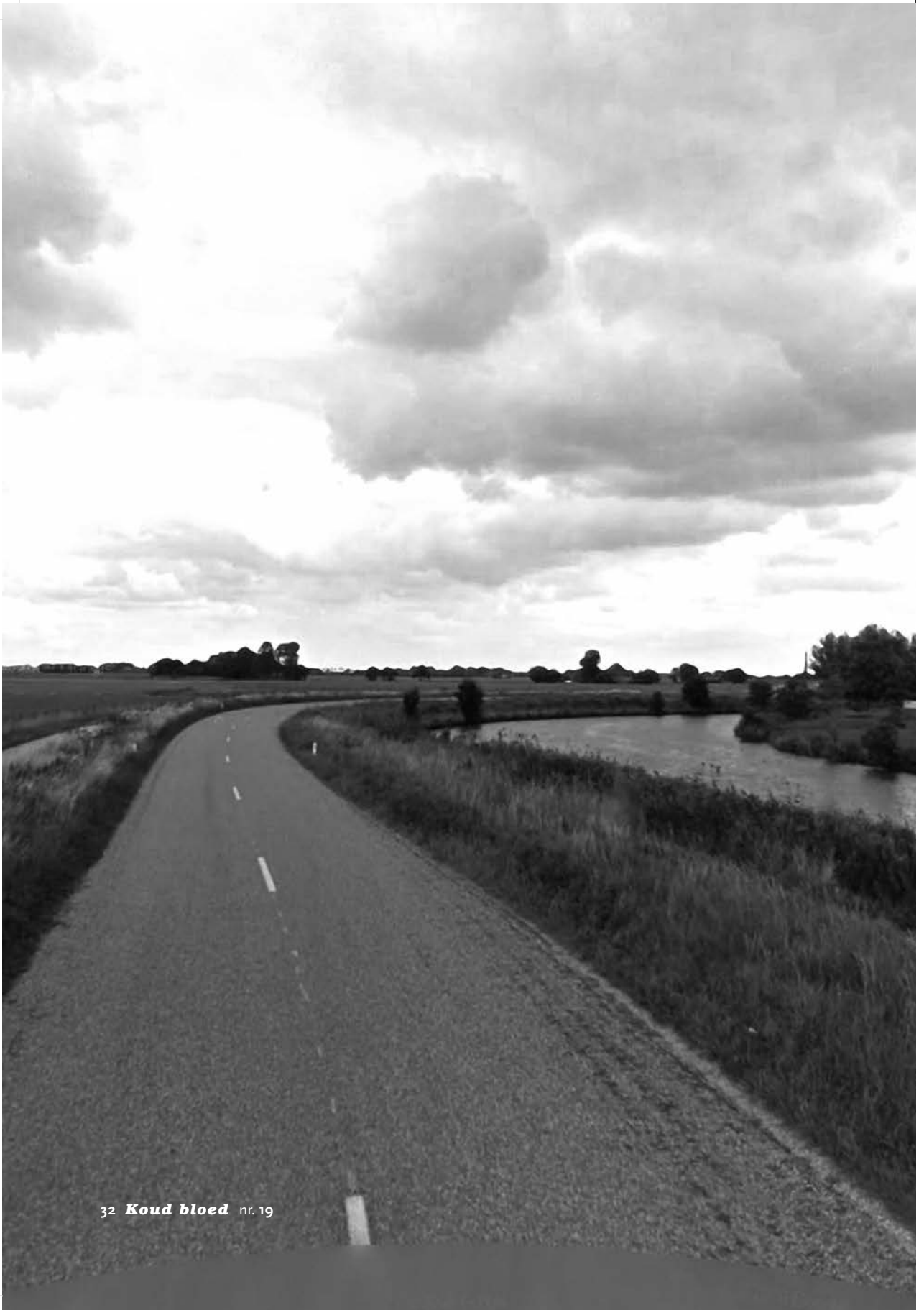

P.J. van Koppen (2013). De spookneger van het Hof
Leeuwarden: Onterechte vrijspraak in verkrachtingszaak.
Koud Bloed, 19, 35-53.

Onterechte vrijspraak in verkrachtingszaak

De Spookneger van het Hof Leeuwarden

door **Peter Koppen**

Een Fries meisje wordt op weg naar school aangerand door een donkere man. De dag erna houdt de politie op een naburige bouwplaats een neger aan die aan het signalement voldoet. Daar wordt ook het slipje van het meisje aangetroffen. De zaak lijkt duidelijk. Toch spreekt het Hof Leeuwarden de man vrij wegens gebrek aan bewijs. Een dwaling, meent hoogleraar rechtspsychologie Peter van Koppen. Een voorpublicatie uit zijn boek *Gerede twijfel*, dat dit voorjaar verschijnt.

Het is een standaardvraag van journalisten hoe vaak iets voorkomt. Zij stellen die vraag ook als iemand weer eens vrijkomt omdat blijkt dat hij onterecht is veroordeeld: hoe vaak komt dat voor, zo'n rechterlijke dwaling, is dan steevast de vraag. Daarop is maar één antwoord: dat weten we niet, althans dat weten we niet precies. We weten zeker dat het percentage rechterlijke dwalingen niet nul is. We mogen ook redelijkerwijs aannemen dat het percentage niet 100 is, dat niet iedereen onterecht wordt veroordeeld. Het zit daar ergens tussenin.

Precies weten we het niet, maar we kunnen wel schattingen maken. Daartoe heeft een fors deel van mijn vakgenoten zich

laten verleiden. De Amerikanen Sam Gross en Barbara O'Brien hebben bijvoorbeeld geprobeerd een schatting te geven voor zaken waarin de doodstraf is opgelegd. Van dergelijke zaken weten we meestal veel af door de vele publiciteit. Zij komen tot de conclusie dat 2,3 procent van de veroordelingen tot de doodstraf in de Verenigde Staten onterecht is.

Het geven van een schatting is lastig omdat onterechte veroordelingen altijd min of meer bij toeval aan het licht komen. Welke dwalingen wel en welke dwalingen niet worden opgelost, hangt van allerlei toevallige factoren af: de werkelijke dader meldt zich spontaan, de vermoord gewaande persoon blijkt nog te leven en, vooral, iemand zet zich in voor de onterecht veroordeelde. Op welke manier dat tot vertekening leidt, weten wij niet.

Simpelweg de bekende rechterlijke dwalingen tellen heeft weinig zin. Eigenlijk zou je een representatieve steekproef willen hebben van alle zaken en die opnieuw minutieus onderzoeken. Iets wat daar dicht bij in de buurt komt, is recent ontstaan, ook weer min of meer bij toeval, bij het Virginia Department of Forensic Science, het NFI van de Amerikaanse staat Virginia. In dat instituut had een medewerker allerlei lichaamsmateriaal van misdrijven bewaard, van moord- en verkrachtingszaken uit de periode 1973 tot 1987, toen er nog geen DNA-onderzoek werd gedaan. Vrij toevallig waren die spullen nooit weggegooid maar zaten in een paar honderd kartonnen dozen die in 2001 werden ontdekt. Dit maakte de eerste systematische studie mogelijk naar het percentage rechterlijke dwalingen. De resultaten van het onderzoek kwamen in de zomer van 2012 beschikbaar.

Het gaat om liefst 634 zaken met 715 veroordelingen, een forse steekproef. Dat was het resultaat van een aftelrijmpje, beginnend bij een zeer groot aantal zaken dat was behandeld en eindigend bij de zaken waarin ook nog relevant lichaamsmateriaal beschikbaar was. Lichaamsmateriaal dat hoogstwaarschijnlijk van de dader van het misdrijf afkomstig was.

Stof tot nadenken

Het onderzoek liet het volgende zien. In 5 procent van de zaken bleek dat het dader-DNA niet van de persoon was die voor het misdrijf was veroordeeld. In de verkrachtingszaken was het percentage hoger: daar bleek in 8 procent van de zaken het dader-DNA niet van de veroordeelde. Eigenlijk is dat percentage nog een lage schatting, want in een deel van de zaken lukte het niet meer om een bruikbaar DNA-profiel uit het oude materiaal te ver-

krijgen. Als we als basis nemen de zaken met een bruikbaar DNA-profiel bleek dat in liefst 15 procent van de zaken de resultaten van het DNA-onderzoek wezen op een rechterlijke dwaling.

Virginia is Nederland niet en verkrachtingszaken zijn anders dan veel andere strafzaken. Toch geeft een percentage van 15, met alle beperkingen, ook voor Nederland stof tot nadenken. Ik ben ervan overtuigd dat het Nederlandse rechtssysteem in menig opzicht beschaafder is dan het systeem in Virginia, maar kunnen wij met droge ogen beweren dat wij minder rechterlijke dwalingen hebben dan die Amerikanen?

Hoeveel rechterlijke dwalingen er ook zijn, in Nederland zijn die voor de rechter geen schrikbeeld. Marc Loth, raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden, doet zaken als de Schiedammer Parkmoord en de Puttense Moordzaak af als bedrijfsongevallen. Foutjes die per ongeluk eens een keertje voorkomen. Geen bijzondere aandacht aan besteden, zie je raadsheer Loth denken. Ik vrees dat veel rechters daar instemmend bij knikken. Dat is jammer, want juist de systematische studie van gevallen waarin het is misgegaan, levert kennis op waarmee toekomstige fouten kunnen worden voorkomen.

Dat geldt niet alleen voor rechterlijke dwalingen. Dat geldt ook voor onterechte vrijspraken. Die zijn na de Schiedammer Parkmoord dramatisch toegenomen. In liefst 9 procent van de grote strafzaken wordt tegenwoordig vrijgesproken. Dat is heel veel als men zich realiseert dat het steeds om zaken gaat waarin de politie en de officier van Justitie meenden goede gronden te hebben voor de schuld van de verdachte en hij daarvoor moest worden vervolgd en veroordeeld. Zouden politie en justitie in bijna 10 procent van de zaken fout zitten? Dat lijkt uiterst onwaarschijnlijk. Eerder mogen we aannemen dat rechters te voorzichtig zijn geworden na de recente rechterlijke dwalingen. Het is als rechter in het algemeen verstandig om voorzichtig te zijn, maar er moet natuurlijk wel recht worden gesproken. En ligt het altijd aan voorzichtigheid? De zaak van de Dokkumer Neger lijkt het tegendeel van voorzichtigheid. Deze zaak wijst meer op een foute redenering.

De picknickplaats

Die dag was Marlien te laat om op weg naar school met het vaste groepje mee te fietsen. Ze reed daarom alleen vanuit Oostrum over de polderweg naar Dokkum. De route voerde over de donkere Tichelwei, een polderweg die slechts sporadisch wordt verlicht. Het was op 21 december 2006 vóór 8.00 uur. Pikkedonker. De Tichelwei

Zouden politie en justitie in bijna 10 procent van de zaken fout zitten?

loopt langs het terrein van de steenfabriek en een stukje verderop langs het Dokkumer Grootdiep. Daar, als het ware in de oksel van de weg en het Grootdiep, is een picknickplaats met een klein parkeerterreintje. De dader stond Marlien op die plek op te wachten.

De picknickplaats is een ideale plek om aan te vallen. Vanaf die plek is er zowel richting Dokkum als richting Oostrum goed zicht op de weg. De dader kon zo zien dat er niemand voor of achter Marlien fietste en er ook niemand van de andere kant kwam, terwijl hijzelf redelijk goed aan het zicht werd onttrokken. Alleen mensen zonder licht kon hij niet zien, maar niemand zou zo onverstandig zijn op de donkere weg zonder licht te rijden.

De picknickplaats was in 2006 een onheilsplek. In het voorjaar reed een auto met vier jongemannen direct naast die plek in het water, als gevolg waarvan alle vier de mannen verdronken. Later dat jaar raakte bij de boerderij naast de picknickplaats een boer met zijn kleding verstrikt in de aandrijfstang tussen zijn tractor en de giertank en overleed ter plekke. En dan werd op 21 december 2006 de 13-jarige Marlien bij de picknickplek van haar fiets getrokken, door de dader meegenomen naar het jaagpad langs het Grootdiep. Zij werd door hem aangerand en verkracht. Marlien vertelde zelf over wat haar is overkomen het volgende, althans in de vorm van het proces-verbaal dat het Hof Leeuwarden overnam in het arrest. Zij gaf in haar verhaal ook belangrijke informatie over de dader die ik, vooruitlopend op het vervolg, cursief weergeef in de tekst:

‘Meekomen!’

‘Ik stapte vanmorgen op de fiets om naar school te gaan. Toen ging ik het fietspad op. Toen in één keer kwam er een man achter mij aan en die pakte mij vast. Hij deed zijn hand voor mijn mond en zei: “Zie je dit.” Hij praatte *Nederlands, zonder accent* of zo. Hij had een mes in de hand. Ik zei: “Ja, ik zie het.” Hij zei: “Als je niet doet wat ik zeg of je begint opeens te schreeuwen of zo, dan snijd ik je de keel door.” Hij zei: “Meekomen!” Ik had de fiets aan de hand, de tas op de rug toen ben ik met hem meegelopen. Toen zijn we een stukje het jaagpad opgelopen. Even later moest ik mijn fiets neerleggen en moest ik nog een stuk met hem meelopen. Toen haalde hij eerst zijn piemel door de gulp van zijn broek. Hij zei: “Ik wil dat je mij pijpt.” Ik zei: “Nee, dat doe ik niet.” Toen zei hij: “Ik kan het ook op een andere manier doen, ik kan je ook verkrachten.” Nou ja, dat heeft hij dus geprobeerd.

Hij is mij aan het tongzoenen geweest. Hij heeft geprobeerd mij te vingeren. Even later voelde ik allemaal *warme druppeltjes op*

**‘Toen ging ik het
fietspad op.’**

mijn rug. Ik denk dat hij toen een zaadlozing had. Toen heeft hij mijn onderbroek doorgesneden, daar heeft hij het mee afgeveegd. Ik ben blijven liggen en toen is hij weggelopen. Toen hoorde ik even later een auto wegrijden. Hij had iets van een wit shirt met lange mouwen aan en een donkere broek. Ik weet ook dat het een donkere man is. Hij heeft volgens mij stoppels en heel kort haar. Toen hij wegreed, heb ik geprobeerd te zien of er iets op de auto stond of zo. Voor mijn gevoel lag er iets op het dak, een ladder of zo.

Toen hij wilde dat ik hem pijpte, moest ik zijn piemel vastpakken. Dat heb ik toen ook gedaan. Toen heb ik nog geprobeerd te ontsnappen, maar dat lukte mij niet. Toen duwde hij mij op de grond. Hij had zijn knie hier zo gehad (opmerking verbalisant: slachtoffer wijst met haar hand naar haar keel). Ik kon me niet los krijgen. Hij had een mes. Even later zag ik dat hij het mes hier zo had (opmerking verbalisant: Marlien wijst dan op haar borst). Toen begon ik een beetje te schreeuwen en te huilen en toen zei hij: "Hou nou op, want anders steek ik je door," want toen had hij het mes hier (opmerking verbalisant: Marlien wijst dan naar haar borst). Ik moest op mijn knieën. Hij duwde mij. Ik moest zijn piemel vastpakken en hem pijpen. Hij duwde mij op de grond, op de rug en toen wilde hij me eerst zoenen en toen zei hij: "Tong naar buiten." Toen ben ik met hem aan het tongzoenen geweest. Toen heeft hij met zijn hand in mijn kruis zitten wrijven en zo.' De dader ging op de zojuist al beschreven manier door. 'En die onderbroek heeft hij waarschijnlijk meegenomen, want die hebben we ook niet meer teruggevonden. Ik had een roze slip aan. Volgens mij stond er iets op. Ik hoorde hem wegrennen. Ik lag op mijn buik en heb gekeken. In één keer zag ik een auto van het parkeerplaatsje afrijden. Volgens mij zat er een ladder op. Hij was ongeveer 1.75 meter lang. Hij was donker van huidskleur. Hij had zijn haar heel erg kort. Net niet kaal, het was nog wel zwart. Ik zag dat hij wat stoppeltjes had op zijn kin/wangen. Volgens mij reed hij in een witte Caddy met een ladder, het kan ook een balk zijn geweest, op het dak. [...] Aan zijn stem te horen, was hij begin 30.'

'Toen ben ik met hem aan het tongzoenen geweest.'

Verkrachting

De meeste mensen zullen wat Marlien meemaakte een aanranding vinden, een aanranding van de ergste soort, en geen verkrachting. Juristen denken daar anders over. De Hoge Raad heeft beslist dat het geven van een tongzoen ook seksueel binnendringen van het lichaam is en om die reden ook als verkrachting geldt. Marlien is daarom aangerand en verkracht.

De dag na het misdrijf waren forensische politiemensen aan

Hij ontkende en presenteerde een alibi.

het werk op de plaats delict. Zij werden benaderd door een buurtbewoonster die hun vertelde dat achter op het terrein van de steenfabriek een nieuw woonhuis werd gebouwd dat op dat moment werd gestuukt. Daar was een neger aan het werk. De politie ging er direct heen. Op het moment dat zij bij de steenfabriek aankwamen, stonden de stukadoors net op het punt van vertrek. Eén van hen, een neger, stapte in een auto die goed voldeed aan de omschrijving die Marlien van de auto van de dader had gegeven. Het was een Opel Combo met een imperiaal op het dak met daarop een pvc-buis gemonteerd, een buis waarin stukadoors hun profielen bewaren. De man, Delano Kaarsbaan, werd aangehouden. Hij ontkende en presenteerde een alibi. Hij sprak accentloos Nederlands.

Vrijspraak

Een korte versie van het vervolg van de zaak. Op 19 april 2007 werd Kaarsbaan door de rechtbank veroordeeld. Zowel de officier van Justitie als de verdachte gingen in hoger beroep. Het Hof Leeuwarden veroordeelde de verdachte eveneens en legde hem op 8 augustus 2008 een gevangenisstraf op van 30 maanden. De verdachte ging in cassatie bij de Hoge Raad met als belangrijkste argument – in jargon een cassatiemiddel – dat het hof contra-expertise op het gehouden DNA-onderzoek aan de verdachte had geweigerd. De Hoge Raad kon zich op 8 september 2009 daarin vinden, casseerde het arrest en verwees de zaak terug naar het Hof Leeuwarden. Daar werd de verdachte op 1 juni 2011 door een andere kamer van het hof vrijgesproken. Over die vrijspraak gaat dit stuk. Kaarsbaan was toen inmiddels even lang in voorlopige hechtenis geweest als de straf die het hof eerder oplegde. De verdachte kreeg door de vrijspraak wel recht op schadevergoeding voor zijn tijd in detentie.

Een scenario waarin Marlien het verhaal heeft verzonnen, kunnen we gevoeglijk buiten beschouwing laten. Er is een groot aantal aanwijzingen dat de verkrachting heeft plaatsgevonden en er is geen enkele aanwijzing dat hij niet heeft plaatsgevonden. Zelfs kleine details wijzen op de juistheid van Marliens verhaal. Zo werd op het jaagpad op de plek die Marlien aanduidde een tweetal groene kraaltjes gevonden. Die kraaltjes had Marlien op haar gsm geplakt en ze waren na de verkrachting verdwenen.

Het mag dan niet de vraag zijn of Marlien aangerand en verkracht is, het is wel de vraag of Kaarsbaan dat deed of iemand anders. De kwestie die ik hier aan de orde stel, is of de vrijspraak door het Hof Leeuwarden in 2011 terecht was of dat de veroordeling juist was door hetzelfde Hof in 2008.

Een kenner van de juridische doctrine zal tegenwerpen dat het goed mogelijk is dat zowel de vrijspraak als de veroordeling in dezelfde zaak juist waren. Dat is geen zeldzame gebeurtenis; het komt met enige regelmaat voor dat de rechtbank vrijspreekt en in hoger beroep het hof veroordeelt in dezelfde zaak of andersom. Die verschillen kunnen komen doordat ondertussen nieuw belastend of ontlastend bewijs beschikbaar is gekomen. Die verschillen kunnen ook komen doordat de twee instanties het bewijs anders waarden of doordat de ene instantie niet overtuigd is geraakt van de schuld van de verdachte terwijl de andere dat wel is. In die overtuiging zit immers een zeker element van subjectiviteit. De zaak van Kaarsbaan is echter op twee manieren bijzonder. Ten eerste werd hij door hetzelfde hof dat hem later vrijsprak eerst veroordeeld, hoewel het wel een andere kamer was met andere raadsheren. Ten tweede lijkt er op het eerste gezicht overweldigend bewijs tegen Kaarsbaan. Dat bewijs komt zo aan de orde.

Gerede twijfel

Er speelt bij de discussie nog een ander element mee. De bewijsbeslissing in strafzaken is niet een symmetrische beslissing. De rechter mag slechts veroordelen als hij overtuigd is van de schuld van de verdachte of, anders gezegd, als er aan diens schuld geen gerede twijfel is. Het is dan ook gemakkelijker om te beweren dat iemand onterecht is veroordeeld dan dat iemand onterecht is vrijgesproken. Bij een onterechte veroordeling moet worden aangevoerd dat er gerede twijfel was aan de schuld van de verdachte. Wil men beweren dat iemand ten onrechte is vrijgesproken, dan moet worden beargumenteerd dat diens schuld boven elke redelijke twijfel is verheven. Dan moet worden beargumenteerd dat de rechter niet had mogen twijfelen aan de schuld van de verdachte. Dat is een stuk lastiger.

Er is nog een andere versie van de vrijspraak. Dat is de versie waarin de rechter niet door zijn twijfel vrijspreekt, maar waarin hij ontlastend bewijs heeft en dat sterker vindt dan het belastende bewijs. Dat was het geval bij de uiteindelijke vrijspraak van Kaarsbaan in deze zaak. Dat is het geval omdat de vrijsprekende rechters vonden dat een onschuldig scenario sterkere papieren had dan het scenario waarin Kaarsbaan de verkrachting pleegde.

Het schuldige scenario van de officier van justitie houdt in dat Kaarsbaan kort voor 8.00 uur op 21 december 2006 op de picknickplaats was en daar begon met de aanranding en verkrachting van Marlien. De vrijspraak door het hof is gebaseerd op het sce-

In een mortelzak die vrijwel onderaan in de grote plastic zak zat, werd een kapotgesneden slijpje gevonden.

nario dat Kaarsbaan op dat tijdstip al op zijn werk was. Hij stond te stuken. Deze wat bijzondere vorm van een vrijspraak biedt de mogelijkheid om die twee scenario's met elkaar te vergelijken. De vergelijking kan een oordeel opleveren over de vraag of de vrijspraak van Kaarsbaan juist of onjuist was.

Het bewijs

Na de aanhouding van Kaarsbaan werd het huis in aanbouw op het terrein van de steenfabriek aangemerkt als een plaats delict, ook al was daar geen misdrijf gepleegd. Zo kon het huis door de technische recherche worden onderzocht. Dat leverde resultaat op. De stukadoors waren op de dag na de verkrachting aan het opruimen omdat de klus er bijna op zat. Daarbij werden de lege zakken waarin de mortel voor het stuken was aangevoerd, opgevouwen en in een grote plastic zak gestopt. Een politieman haalde de mortelzakken er weer uit en onderzocht ze stuk voor stuk. In een mortelzak die vrijwel onderaan in de grote plastic zak zat, werd een kapotgesneden slijpje gevonden. Het was het slijpje van Marlien. Dat weten we zeker omdat op het slijpje '06 Athletic Girl' stond, het een roze slijpje maat 176 was en het onderdeel vormde van een setje met een topje. Het topje lag nog thuis en werd door de moeder van Marlien aan de politie gegeven. Het topje had dezelfde kleur, dezelfde maat en droeg dezelfde tekst. De vondst van het slijpje vormde sterk bewijs tegen Kaarsbaan, de enige neger die werkte aan het nieuwe huis bij de steenfabriek. De collega's daar verklaarden dat er geen andere neger op het werk was geweest.

Er was meer tegen de verdachte. Hij voldeed heel precies aan het signalement dat Marlien van de dader had gegeven. Marlien sprak van een donkere man, heel kort haar, stoppelbaard, lengte 1,75 m, leeftijd begin 30. Kaarsbaan voldoet aan die omschrijving – donkere man, heel kort haar, lengte 1.76 m, leeftijd 34 jaar – en hij vertelde aan de politie dat hij op 21 december een stoppelbaard had en een zwarte broek droeg met witte trui.

Marlien sprak tegen de politie ook over de auto van de dader. Hij leek op de auto van haar buurman en die, zo bleek, had een witte Volkswagen Caddy. De auto van de dader had volgens Marlien een ladder of een balk op het dak. Hij reed weg in de richting van Oostrum. In werkelijkheid reed de verdachte in een Opel Combo, maar dat is een auto die sprekend lijkt op een Volkswagen Caddy. Er zat een imperiaal op. Op de imperiaal was een grijze pvc-buis gemonteerd waarin een stukadoor zijn profielen pleegt te bewaren. Op de motorkap zat een sticker, rood met zwart. Die

sticker werd niet door Marlien genoemd, maar wel door een getuige die zo nog ter sprake komt. De verdachte zei dat hij de enige was die de auto gebruikte.

Bandensporen

Op de picknickplaats werden in de klei bandensporen gevonden. Een bestuurder had daar gekeerd en was daarbij buiten het bestrate deel van de parkeerplaats gekomen. Zowel de banden van de auto van de verdachte als de sporen op de plaats delict waren van het merk Pirelli. Over één van de sporen concludeerde de deskundige dat hij 'is veroorzaakt' door de linker achterband van de auto van de verdachte. De deskundige trekt daarmee een nogal stellige conclusie. Dat kon hij doen omdat niet alleen de afdrucken precies overeen kwamen, maar omdat het bijzondere aan het spoor was dat er in één van de profielgroeven twee steentjes naast elkaar zaten die ook precies op die plaats werden aangetroffen in de band van de auto van de verdachte.

Er is geen garantie dat de bandensporen op 21 december 2006 zijn geplaatst. Ze stonden namelijk in klei. De advocaat van Kaarsbaan, Tjalling van der Goot, vroeg drs. J.T. Buma van TNO om een oordeel. Hij schreef:

'Toch achten wij het denkbaar dat een bandenspoor in een kleiige bermbodem na een periode van ca. 2 weken inclusief regen nog een zodanige mate van detail bezit, dat op basis hiervan bijvoorbeeld het type band vastgesteld kan worden.'

Dat betekent dat we weliswaar mogen aannemen dat de bandensporen zijn veroorzaakt door de auto van de verdachte, maar dat hoeft niet per se op de dag van de verkrachting te zijn geweest. De verdachte kwam in die periode iedere dag uit zijn woonplaats Groningen naar Oostrum rijden en was misschien wel eens een keer bij de picknickplaats vlak bij het huis in aanbouw gaan kijken.

Rode sticker

Naast Marlien is er nog een getuige die iets over de auto kon zeggen. Dat is Albert Oostra, een scholier. Hij was een kwartiertje na Marlien op de fiets van Oostrum naar Dokkum vertrokken. Hij vertelde aan de politie dat hij het op parkeerplaatsje een witte bestelauto zag staan. Hij vond dat vreemd, want er staat daar zelden een auto. Albert vertelde de politie over de rode sticker op de motorkap. En hij heeft ook de imperiaal gezien met iets erop gemonteerd. Het tijdstip van zijn waarneming was 8.05 uur. Albert dacht dat de auto een Peugeot Boxer was, weer een ander merk en type

Hij vond dat
vreemd, want er
staat daar zelden
een auto.

dat opnieuw sterk lijkt op zo'n Opel Combo. De verklaring van Albert wijkt op nog een punt af van die van Marlien: hij zegt dat de auto wegreed in de richting van Dokkum.

Er is een bewijsmiddel dat ontbreekt en dat belangrijk had kunnen zijn. Marlien is door de politie niet met de verdachte geconfronteerd. De politie vond het niet verstandig om een meisje van 13 jaar oud zo'n confrontatie aan te doen. Dat is een onverstandige keus geweest. Als ik de processen-verbaal van de verhoeren van Marlien lees, dan krijg ik de indruk dat het een gis meisje is dat wel tegen een stootje zou kunnen. Het was misschien niet verstandig geweest om haar in levenden lijve in een Oslo-confrontatie met de verdachte te confronteren, maar men had wel de opstelling op video kunnen opnemen en de video aan Marlien laten zien. Dat is allemaal niet gebeurd.

Er zou een andere reden kunnen zijn om van een confrontatie niet veel te verwachten. Het was donker tijdens het misdrijf en de dader was een neger. Bij een donker gezicht heeft men meer licht nodig om dat goed waar te nemen dan bij een blank gezicht. Dat is een extra handicap bij het waarnemen en dat maakt het voor de getuige lastiger om later de dader terug te kunnen herkennen.

Tegenbewijs

Naast de verhalen van Marlien en Albert en de vondst van het slipje is er nog allerlei DNA-bewijs. Dat komt zo ter sprake. Eerst bespreek ik het bewijs in het voordeel van Kaarsbaan, dat wordt gevormd door de verklaringen van zijn collega's. In het kort komen hun verklaringen erop neer dat Kaarsbaan al op zijn werk was op het moment dat de verkrachting van Marlien plaatsvond. In de tijdlijn van Marlien is zij van huis vertrokken zo tussen 7.40 en 7.45 uur. De verkrachting zou dan een minuut of 6 later zijn begonnen en minder dan 10 minuten hebben geduurd. De dader moet daarna naar zijn auto zijn gegaan en is volgens getuige Albert Oostra om 8.05 uur weggereden. Als Kaarsbaan de dader is, dan was hij op zijn vroegst om ongeveer 8.07 uur op zijn werk op het nabijgelegen terrein van de steenfabriek, twee minuten rijden van de picknickplaats.

De stukadoors moesten iedere dag om 7.30 uur met het werk beginnen. Dat deden zij niet. Ze kwamen allen later op het werk. Stukadoer Jeroen Diekstra haalde meestal onderweg zijn collega Rutger Massink op. Diekstra kwam die dag aan om een uur of 7.40, zegt hij. Zij waren de eersten en wachtten buiten op de anderen. Kaarsbaan kwam volgens Diekstra vijf minuten later, tus-

Ze kwamen allen
later op het werk.

sen 7.45 en 7.50 uur. Een minuut of vijf later kwam Hendrik Veldings op het werk, tussen 7.50 en 7.55 uur. Deze tijdstippen worden bevestigd door Rutger Massink.

Volgens Hendrik Velding kwam hij om 7.45 uur aan en was hij de laatste. Het kan ook rond 8.00 uur zijn geweest. Later zegt hij dat hij zich mogelijk heeft vergist en toch pas om 8.10 uur op het werk was. In ieder geval waren Massink en Kaarsbaan er toen al. Volgens timmerman Martin Emster was Kaarsbaan er vóór 8.00 uur. Volgens de verdachte waren Diekstra en Massink er al toen hij aankwam op het werk. Ze zaten nog in de auto te wachten, naar hij vermoedt omdat het huis nog was afgesloten.

Als de collega's gelijk hebben, heeft Kaarsbaan niet de tijd gehad om het misdrijf te plegen.

Kaarsbaan werd door de rechtbank veroordeeld. Zowel hij als de officier van Justitie ging in hoger beroep. Het Hof, het was inmiddels 8 augustus 2008 geworden, veroordeelde Kaarsbaan eveneens voor verkrachting. Hij kreeg een gevangenisstraf van 30 maanden.

Het hof gebruikte het belastende bewijs dat ik hierboven weergaf. Het hof schreef: 'Voor een bewezenverklaring zou geen plaats zijn indien verdachte een alibi heeft. Door de verdediging is bevestigd dat uit het dossier kan worden afgeleid dat verdachte reeds op zijn werk was aangekomen toen het feit werd gepleegd. Dat is echter niet aannemelijk geworden. Op grond van de verklaringen van het slachtoffer en haar moeder kan ervan worden uitgegaan dat het slachtoffer omstreeks 07.45 uur per fiets van huis is gegaan en omstreeks 08.05 uur weer op de fiets thuis kwam. De fietsafstand tussen het huis van het slachtoffer en de plaats waar zij werd vastgepakt is ongeveer 6 minuten. Dat betekent dat het delict moet hebben plaats gevonden tussen omstreeks 07.51 en 07.59 uur.'

Er zijn [getuigenverklaringen van zijn collega's] waarin te lezen valt dat verdachte reeds vóór 08.00 uur op zijn werk was. Die verklaringen zijn echter onvoldoende betrouwbaar om de conclusie te kunnen dragen dat zulks daadwerkelijk het geval was. Zo valt allereerst op dat een getuige verklaart dat zijn collega's (waaronder verdachte) en hij officieel om 07.30 uur moeten beginnen. Nu in die verklaring en die van de collega's wordt vermeld dat pas na 07.30 uur feitelijk werd begonnen valt niet uit te sluiten dat de getuigen er belang bij hadden dit te late begin zo minimaal mogelijk te doen zijn. De tijdwaarnemingen van de getuigen zijn bovendien niet erg nauwkeurig. Zo verklaart getuige Velding dat hij verdachte heeft zien arriveren. "Dit was volgens mij voor 08.00 uur," aldus de getuige. Op zijn horloge heeft hij echter niet geke-

De tijdwaarnemingen van de getuigen zijn bovendien niet erg nauwkeurig.

ken, zo verklaart hij verder. De getuige Diekstra “denkt” dat hij om 07.40 uur op het werk was. Hij “denkt” dat hij die tijd heeft gezien op het klokje in de bus.’

Geen barst

Kort samengevat: het hof vertrouwde de verklaringen van de collega’s van Kaarsbaan voor geen barst. Het hof vond het veel belangrijker dat het verhaal van Marlien heel erg precies klopte. En het hof vond de vondst van het slipje van Marlien in het huis in aanbouw dat een minuut rijden van de plaats delict staat van belang. ‘Als verdachte het daar niet gedeponereerd heeft moet iemand anders dat gedaan hebben. Iedere concrete aanwijzing dat zulks gebeurd is ontbreekt,’ vindt het hof. Een scenario waarin iemand anders met hetzelfde uiterlijk en dezelfde kleding als de verdachte het slipje daar heeft gedeponereerd vindt het hof niet realistisch.

De gunstige wending voor Kaarsbaan

De verdachte ging in cassatieberoep bij de Hoge Raad, althans dat deed advocaat Jan Boksem voor hem. De belangrijkste klacht over de beslissing van het hof was dat de verdediging geen contra-onderzoek had mogen doen op het DNA-onderzoek. Men kan vermoeden dat het hof die contra-expertise niet nodig vond omdat het de resultaten van het onderzoek door Peter de Knijff van het DNA-laboratorium in Leiden (FLDO) toch niet ging gebruiken voor het bewijs. Het DNA-bewijs was immers niet nodig om een verband te leggen tussen Kaarsbaan en het slipje en de verkrachting. Dat vond de Hoge Raad geen goed argument. In het arrest dat alweer meer dan een jaar na het arrest van het hof Leeuwarden werd gewezen, oordeelde de Hoge Raad dat het hof de afwijzing van het verzoek om contra-expertise niet voldoende had uitgelegd. De opdracht van de Hoge Raad was dat het Hof Leeuwarden de zaak moest overdoen.

Ik heb het nog niet over het DNA in deze zaak gehad, omdat dat minder eenvoudig bleek dan je zou verwachten. De dader was klaargekomen op de rug van Marlien en had zijn sperma met het slipje afgeveegd. Het slipje was in de mortelzak gevonden. Op dat slipje verwacht je dan DNA te vinden van Marlien, omdat het haar slipje is, en DNA van de dader, omdat hij zijn sperma ermee afveegde. Het DNA op het slipje matchte zoals verwacht met Marlien. Van de dader werd aanvankelijk geen DNA-profiel gemaakt omdat in het sperma geen spermatozoiden werden gevonden. De dader moet steriel zijn of zijn gesteriliseerd. Dat zou kunnen kloppen met Kaarsbaan. Hij was drie jaar voor de verkrachting in het Academisch

**Het DNA op het
slipje matchte
zoals verwacht
met Marlien.**

Ziekenhuis in Groningen gesteriliseerd. In het spermavocht zit in de regel bijzonder weinig DNA, zodat de match met Marlien aanvankelijk het enige zinvolle resultaat van het DNA-onderzoek was. Nou ja, zinvol. We wisten al dat het slipje van haar was.

Men zou verwachten dat bij een misdrijf als het onderhavige voldoende intensief contact is geweest om daarna DNA-profielen van dadersporen te kunnen maken. Dat is een misvatting. Op het lichaam van Marlien werden slechts in beperkte mate sporen gevonden en niets dat kon worden aangemerkt als een daderspoor.

Door de advocaat-generaal bij het Hof Leeuwarden werd opdracht gegeven om de monsters van het slipje nogmaals te onderzoeken. Het NFI rapporteerde daarover op 9 april 2008. In dat rapport is het monster uit het kruis van het slipje de belangrijkste. Het draagt de naam ENA064#1. Het NFI vond nu DNA van Marlien en daarnaast kenmerken die passen bij het profiel van Kaarsbaan. Hoe zeldzaam het profiel is, werd door het NFI niet berekend omdat men het DNA-mengprofiel daarvoor te complex vond. Of dat in dit geval terecht is, kan niet worden beoordeeld omdat het NFI nooit de profielen in het rapport zet. Ik kan het werk van het NFI zodoende niet controleren. Dat geldt niet alleen voor mij maar ook voor alle betrokkenen in de strafzaak. Elke bewering moet maar geloofd worden op basis van de blauwe ogen van het NFI zonder dat controle mogelijk is. Dat is ook de reden waarom het arrest van de Hoge Raad in deze zaak om wel contra-expertise toe te staan een juiste beslissing is.

Mengprofiel

Ik ga weer terug naar de eerste behandeling bij het Hof Leeuwarden. Aan het Leidse laboratorium van Peter de Knijff (FLDO) werd in die tijd gevraagd om op hetzelfde monster ENA064#1 Y-chromosomaal DNA-onderzoek te doen. Y-chromosomaal onderzoek is iets anders dan het gebruikelijke autosomale DNA-onderzoek. Bij Y-chromosomaal onderzoek maakt men uitsluitend van het Y-chromosoom een profiel. De naam zegt het al. Alleen mannen hebben Y-chromosomen en die worden onveranderlijk – behoudens vrij zeldzame mutaties – van vader op zoon overgedragen. Zo heeft een man hetzelfde Y-chromosomale profiel als zijn vader, zijn opa aan vaderszijde, zijn broer, de broer van zijn vader, enzovoort. Dat kan voordelen hebben. Een andere voordeel is dat bij een mengprofiel, zoals bij een verkrachting, je zeker weet dat het Y-chromosomale profiel van de dader van de verkrachting afkomstig is. Dat kan immers niet van de vrouw komen.

**Elke bewering
moet maar
geloofd worden
op basis van de
blauwe ogen van
het NFI zonder
dat controle
mogelijk is.**

Het Leidse DNA-laboratorium vond in monster ENA064#1 5 Y-chromosomale kenmerken die matchten met de overeenkomstige kenmerken van Kaarsbaan. Een volledige match derhalve. Maar de betekenis ervan hangt af van hoe zeldzaam het profiel is. Hebben veel mannen die DNA-kenmerken dan zegt de overeenkomst tussen het DNA-profiel van het slijpje veel minder en is dit veel minder belastend voor Kaarsbaan dan als het een heel zeldzaam profiel is. Om te bepalen hoe zeldzaam het profiel van Kaarsbaan is, wordt dat vergeleken met een internationaal gegevensbestand. Dat bestand heet Y-Chromosome Haplotype Reference Database (YHRD: www.yhrd.org/index.html). In 2008 zaten daar nog maar zeven kenmerken van elk profiel in, zodat De Knijff alleen op die zeven kenmerken kon vergelijken. Dan kun je toch niet meer controleren hoe zeldzaam een profiel van 15 kenmerken is? Dat klopt.

**Die conclusie
trok De Knijff
niet.**

De beperkingen van het internationale gegevensbestand had tot de conclusie moeten leiden dat het bestand ongeschikt is voor het doel waarvoor het nu werd gebruikt. Die conclusie trok De Knijff niet. Als men met minder kenmerken gaan zoeken in zo'n bestand, geeft dat uiteraard een forse onderschatting van de zeldzaamheid van het profiel en die schatting is dan veel ontlastender voor Kaarsbaan dan hij zou moeten zijn.

Nog iets vreemds

Het FLDO deed nog iets vreemds: er werd vergeleken met Nederlandse mannen. Dat is natuurlijk niet aan de orde. De verdachte is een neger; het slachtoffer zegt dat de dader een neger is. Dan zou men bijvoorbeeld de zeldzaamheid bij Surinaamse of bij Afrikaanse mannen moeten bepalen. Niets van dat alles. We kunnen aannemen dat in veruit de meeste gevallen een profiel dat afkomstig is van een neger bij blanke Nederlanders zeldzamer is of helemaal niet voorkomt dan in een gegevensbestand met alleen negers. Dat zorgt er weer voor dat de berekening een overschatting oplevert van de kracht van het bewijs tegen Kaarsbaan. Of de effecten van zoeken met een te gering aantal kenmerken en zoeken in het verkeerde gegevensbestand elkaar opheffen, weten we niet. Het FLDO vond in het bestand met in totaal 371 Nederlandse mannen 7 maal hetzelfde profiel met 7 kenmerken. Conclusie: 'ongeveer 1,89% van de Nederlandse mannen heeft een Y chromosomaal DNA profiel, zoals is vastgesteld in spoor ENA064#1.'

We weten inmiddels dat het percentage van 1,89% zeker niet klopt. Als men deze getallen serieus zou nemen, dan is met dit

DNA-profiel het bewijs tegen Kaarsbaan 52 keer zo sterk als zonder het DNA-profiel. Maar zoals ik al schreef: de schatting is vermoedelijk onjuist.

Dezelfde exercitie werd door De Knijff herhaald met een ander monster van het slipje met de naam AGH926#3. Die vreemde nummers krijgen sporen inclusief bijbehorende streepjescode om zoveel mogelijk te voorkomen dat sporen worden verwisseld. Dat is natuurlijk vooral van belang in zaken met veel sporen. In ieder geval, van spoor AGH926# werd een Y-chromosomaal profiel vastgesteld dat bestond uit 10 kenmerken dat precies matchte met Kaarsbaan. Van die 10 kenmerken werden er 5 gebruikt om te zoeken in het internationale gegevensbestand, opnieuw omdat de andere 5 kenmerken in het spoor niet in dat gegevensbestand te vinden zijn. Met 5 kenmerken zijn er minder restricties zodat er van de 371 Nederlandse mannen 48 matchten.

Betekent 48 van 371 bij 5 kenmerken of 7 van 371 bij 7 kenmerken nu dat het profiel zeldzaam is? Het zal veel mensen vreemden, maar dat hangt van een bijzonder subjectieve waardering af. Bij DNA lijkt er geen plaats voor subjectiviteit, maar die is er wel degelijk en in alle gevallen. Misschien is ook veel belangrijker dat de matches die zijn gevonden tussen het DNA op het slipje en het DNA van Kaarsbaan de rest van het overweldigende bewijs niet tegenspreken.

Surinaamse mannen

Nadat de Hoge Raad de zaak had terugverwezen naar het Hof Leeuwarden werd er opnieuw onderzoek gedaan. De Knijff ging nog eens in het internationale gegevensbestand met Y-chromosomale profielen zoeken. Het was inmiddels 27 oktober 2010 geworden en ruim 2 jaar na het vorige rapport. Aan het gegevensbestand was weer veel toegevoegd. Maar er zaten nog steeds geen Surinaamse mannen in dat bestand. Daarvoor heeft De Knijff een eigen bestand van DNA van Surinaamse mannen waarin eind 2010 profielen van 52 mannen waren opgenomen.

Dit rapporteerde De Knijff. Met alle 15 kenmerken van het DNA-profiel van monster ENA064#1 vond De Knijff 2 overeenkomsten in het internationale gegevensbestand YHRD. Met de 10 kenmerken van AGH926#3 vond hij 37 overeenkomsten. In zijn eigen bestand – waarin 986 mannen zijn opgenomen van wie 52 een Surinaamse afkomst hebben – vond De Knijff met profiel ENA064#1 37 overeenkomsten waarvan 1 met een Surinamer. Met AGH926#3 vond De Knijff 52 overeenkomsten waarvan op-

Bij DNA lijkt er geen plaats voor subjectiviteit, maar die is er wel degelijk en in alle gevallen.

nieuw 1 met een Surinamer. In beide gevallen levert dat een zeldzaamheidswaarde van het profiel voor Surinamers op van 1,85%. Daarbij moet worden aangetekend dat de schatting hoe zeldzaam het profiel in werkelijkheid is bij Surinamers erg instabiel is als dat gebeurt op een zo klein gegevensbestand.

De zaak werd ook voorgelegd aan Independent Forensic Services (IFS), het bedrijf van Selma en Richard Eikelenboom. Zij rapporteerden op 20 februari 2011. Ik laat veel details van hun rapport weg, waaronder hun klachten over hoe weinig het NFI had overgelaten voor de wettelijk verplichte contra-expertise. Het Y-chromosomale profiel van de verdachte en van de dader – ook het IFS vond natuurlijk weer een match – is naar het oordeel van IFS zeldzaam. Het komt in het internationale gegevensbestand slechts tweemaal voor: éénmaal in Portugal en éénmaal in Argentinië. Dat is behoorlijk zeldzaam, want in het gegevensbestand zijn 30.300 profielen opgenomen.

Het DNA-onderzoek kan worden samengevat als volgt. Van meet af aan was het DNA-onderzoek belastend voor Kaarsbaan. Na terugverwijzing door de Hoge Raad is nieuw onderzoek gedaan dat het DNA-onderzoek nog belastender maakte voor Kaarsbaan. Daarover zijn beide onderzoeksinstituten het eens.

Nogmaals het Hof Leeuwarden

Het was inmiddels weer meer dan anderhalf jaar na het arrest van de Hoge Raad en liefst vier-en-een-half jaar na het misdrijf toen het Hof Leeuwarden zich voor de tweede maal boog over de zaak van Kaarsbaan. De nieuwe kamer sprak Kaarsbaan vrij.

Het is niet gebruikelijk om vrijspraken te motiveren. Gelukkig deed het hof dat in deze zaak wel zodat we weten waarom het hof nu vrijsprak. Het hof schreef onder andere dat het tot het oordeel is gekomen dat ‘er op zijn minst redelijke twijfel bestaat of verdachte de dader is geweest, zodat verdachte dient te worden vrijgesproken’.

Uit de rest van het arrest blijkt dat voor het hof niet het DNA-bewijs beslissend was. Zou het nieuwe onderzoek het hof van mening hebben kunnen doen veranderen? Dat lijkt onmogelijk nu het nieuwere DNA-onderzoek extra belastend was voor de verdachte. Het Hof Leeuwarden heeft zich in tweede instantie laten overtuigen door de collega van Kaarsbaan Diekstra die tegen de politie vertelde dat Kaarsbaan op 21 december 2006 om 7.45 uur op de bouwplaats is gearriveerd. Collega Massink zat bij Diekstra in de auto toen Kaarsbaan aankwam. Hij zei dat Kaarsbaan om

**De nieuwe kamer
sprak Kaarsbaan
vrij.**

ongeveer 7.50 uur is gearriveerd en dat hij dit weet omdat hij op de klok in de auto van Diekstra heeft gekeken.

Het hof ziet hier iets bijzonders over het hoofd. Diekstra beweerde dat het klokje in zijn auto satellietgestuurd was en derhalve precies op tijd liep. Toch vertelde hij dat hij op het klokje keek en het 7.45 uur was terwijl zijn collega op hetzelfde moment op dat klokje keek en zag dat het 7.50 uur was. Het laat zien hoe gevaarlijk het is om op getuigen af te gaan die menen dat zij een precies tijdstip kunnen presenteren. Het Hof Leeuwarden had daarmee geen probleem.

**Het hof ziet hier
iets bijzonders
over het hoofd.**

Nieuws van 8 uur

In een latere verklaring vertelde Diekstra dat het tussen 7.40 en 7.50 uur moet zijn geweest. Massink heeft nog gezegd dat het nieuws van 8 uur in ieder geval nog niet was begonnen. De verklaringen van Diekstra en Massink worden niet weersproken door anderen. Voorts is onvoldoende grond aanwezig om te veronderstellen dat deze getuigen in strijd met de waarheid hebben verklaard, bijvoorbeeld om te verdoezelen dat zij zelf ook pas later op het werk aanwezig waren. Uitgaande van de juistheid van de verklaringen moet de conclusie zijn dat verdachte uiterlijk om 7.50 uur op zijn werkplek is gearriveerd. Dat is niet te rijmen met het scenario dat hij de dader zou zijn. De conclusie is dat er op zijn minst redelijke twijfel bestaat of verdachte het ten laste gelegde feit heeft gepleegd en dat hij dus moet worden vrijgesproken. Aldus het Hof Leeuwarden.

Het hof voegt aan de redenering nog wel wat toe. Het schrijft: 'Het slachtoffer heeft verdachte niet als dader aangewezen, er zijn geen directe getuigen en DNA-onderzoek heeft niet met de vereiste mate van zekerheid opgeleverd dat verdachte de donor is van celmateriaal dat is aangetroffen op kledingstukken van het slachtoffer. Dat betekent dat er geen bewijsmiddelen zijn waarin verdachte rechtstreeks wordt aangewezen als dader. Dit brengt met zich mee dat een bewezenverklaring slechts gebaseerd kan worden op feiten en omstandigheden die ontleend kunnen worden aan overig, indirect bewijs. Op basis daarvan moet buiten redelijke twijfel staan dat verdachte de dader is.'

In dit laatste citaat zit een aantal vreemde redeneringen verborgen. De redenering van het hof gaat ten onrechte uit van de veronderstelling dat er direct bewijs bestaat dat fundamenteel iets anders is dan indirect bewijs. Dat is onjuist. Er is bewijs dat sterker of minder sterk is. Of, misschien beter gezegd, bewijs dat

In werkelijkheid is zij niet met de verdachte geconfronteerd.

meer of minder goed bruikbaar is om twee scenario's uit elkaar te houden. In werkelijkheid is alle bewijs indirect bewijs omdat geen enkel bewijsmiddel een directe afspiegeling is van de werkelijke toestand ten tijde van het misdrijf.

Belangrijker is wat het hof schrijft over bewijs dat wel voor het hof overtuigend zou zijn geweest, overtuigender dan het bewijs dat er nu lag in het nadeel van Kaarsbaan. Het lijkt erop dat het hof aanneemt dat Marlien met de verdachte is geconfronteerd en hem niet als de dader herkende. In werkelijkheid is zij niet met de verdachte geconfronteerd. De politie heeft dat met het 13-jarige meisje niet aangedurfd.

Spermavocht

Ook over het DNA-onderzoek heeft het hof een vreemde mening. Het hof richt zich slechts erop dat de overeenkomst tussen het mannelijk DNA op het slipje van Marlien en het DNA-profiel van de verdachte niet 'de vereiste mate van zekerheid' heeft opgeleverd. Het hof laat in het midden wat die vereiste mate van zekerheid zou zijn. En passant negeert het hof dat als vaststaand kan worden aangenomen dat het slipje zich in het bezit van de verdachte bevond. Dat is een uitermate diagnostisch bewijsmiddel. Dat er wel spermavocht zonder koppen werd gevonden past precies bij het gegeven dat de verdachte is gesteriliseerd. Dit is echter slechts een beperkt diagnostisch bewijsmiddel, want in Nederland zijn veel mannen gesteriliseerd. Zo'n 35.000 mannen laten dat elk jaar doen.

Dat het hof graag directe getuigen zou hebben gehad, moge vreemd heten. Die zijn er zelden bij verkrachtingen. Sterker: als er directe onafhankelijke getuigen zijn, doen zij in de regel een serieuze poging om de verkrachting te voorkomen.

Het scenario van het hof

Het Hof Leeuwarden geloofde het alibi dat de collega's aan Kaarsbaan gaven zo sterk dat daarmee al het bewijs ten laste van de verdachte in het niet viel. Als het hof het alibi gelooft dat door zijn collega's aan Kaarsbaan werd gegeven, dan kan daaruit worden afgeleid welk scenario het hof aanhangt. Als Kaarsbaan op het moment van de aanranding en verkrachting op het werk was op het terrein van de steenfabriek kan hij de dader niet zijn. Het hof ziet niet de directe consequentie van dat standpunt: dan moet er nog een andere neger in het spel zijn. Nu is de omgeving van Dokkum niet een gebied van Nederland waar negers ruim voorhanden zijn. Maar dat is niet voldoende. Het moet ook nog om een neger

gaan die dezelfde haardracht had als Kaarsbaan, dezelfde baard-groei, dezelfde lengte en dezelfde leeftijd. En hij moest, evenals Kaarsbaan, een witte bestelauto hebben die lijkt op een Volkswagen Caddy en die iets dat lijkt op een ladder of balk op het dak hebben gehad. En hij moet die dag ongeschoren zijn en een zwarte broek en witte trui hebben gedragen, net als Kaarsbaan.

Die andere neger moet nog iets hebben gedaan. Hij moet het slipje van Marlien hebben meegenomen en dat naar het huis in aanbouw op het terrein van de steenfabriek hebben gebracht. Daar moet hij het in een mortelzak hebben gestopt en dat allemaal zonder dat iemand van de mensen die daar aan het werk was dat heeft gemerkt. Dit impliceert nog iets: de dader-neger moet weet hebben gehad van de neger die vanuit Groningen in het huis aan het stuken was en moet genoeg reden hebben gehad om de schuld in zijn schoenen te schuiven. Daarnaast had hij de wetenschap dat de technische recherche in de mortelzakken zou gaan zoeken.

Kortom: de daderneger van het Hof Leeuwarden is een spookneger.

Literatuur

De schattingen van Gross en O'Brien zijn te vinden in: S.R. Gross & B. O'Brien (2008) Frequency and predictors of false conviction: Why we know so little, and new data on capital cases. *Journal of Empirical Legal Studies*, 5, 927-962. Het onderzoek over de DNA-profielen bij het Virginia Department of Forensic Science werd gepubliceerd in J. Roman, K. Walsh, P. Lachman & J. Yahner (2012). *Post-conviction DNA testing and wrongful conviction*. Washington DC: Urban Institute. Zie over de barbaarsheid van het Amerikaanse rechtssysteem P.J. Van Koppen & S.D. Penrod (red.) (2003) *Adversarial versus inquisitorial justice: Psychological perspectives on criminal justice systems*. New York: Plenum.

Het veroordelend arrest in de zaak van Kaarsbaan: Arrest Hof Leeuwarden, 8 augustus 2008, *LJN* BD 9671. Het arrest van de Hoge Raad: Hoge Raad, 8 september 2009, *LJN* BI 5746. Het vrij-sprekend arrest: Hof Leeuwarden 1 juni 2011, *LJN* BQ 6865.

Zie voor een uitgebreidere bespreking van de rol van bewijs en van scenario's P.J. Van Koppen (2011) *Overtuigend bewijs: Indammen van rechterlijke dwalingen*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam, *passim*.

Ik dank Han Israëls en Liesbeth Vink hartelijk voor hun commentaar op een eerdere versie.

